

به نقاشی هایم گوش کن

تجزیه و تحلیل نقاشی کودکان ۹ تا ۷ سال

(به انضمام نقاشی کودکان ایرانی)

تالیف : سیده مریم میری

سرشناسه	: میری، سیده مریم، ۱۳۶۱ -
عنوان و نام پدیدآور	: به نقاشی هایم گوش کن : تجزیه و تحلیل نقاشی کودکان ۹ تا ۷ سال.../ تالیف سیده مریم میری.
مشخصات نشر	: تهران: آرنا، ۱۳۹۲.
مشخصات ظاهری	: ۸۹ ص.: مصور: ۱۶×۱۱ س.م.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۷۲۱۴-۳۴-۳
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
موضوع	: نقاشی کودکان -- جنبه های روان شناسی
موضوع	: کودکان -- روان شناسی
رده بندی کنگره	: ۷۲۲BF / ن ۹۷۷ ۱۳۹۲
رده بندی دیویی	: ۴/۱۵۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۲۳۴۶۶۱۲

نشر آرنا

عنوان	: به نقاشی هایم گوش کن
نویسنده	: سیده مریم میری
ناشر	: آرنا
چاپ	: اول ۱۳۹۲
شمارگان	: ۱۰۰۰ نسخه
قیمت:	۵۰۰۰ تومان
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۷۲۱۴-۳۴-۳

www.arnapub.com

فهرست مطالب

۱۱

مقدمه

فصل اول

ویژگیهای کودکان ۷-۹ سال

۱۶

ویژگیهای بدنی

۱۷

ویژگیهای اجتماعی

۱۷

ویژگیهای عاطفی

۱۸

ویژگیهای ذهنی

۱۹

توسعه مفاهیم اخلاقی

فصل دوم

مشخصه ها و پتانسیل هنر کودک

۲۰

تعریف هنر کودک

۲۱	هنر درمانی
۲۳	مختصات نقاشی کودک
۲۷	انواع نقاشی

فصل سوم

نقاشی کودکان ۷-۹ سال

۲۷	طبقه بندی مراحل تکاملی نقاشی کودکان
۲۷	مرحله اول ۱۸ ماهگی - ۳ سالگی
۲۷	مرحله دوم ۴-۶ سالگی
۲۸	مرحله سوم ۷-۹ سالگی
۲۹	مرحله چهارم ۱۰ سالگی تا نوجوانی
۲۹	کلیت نقاشی ۷-۹ سال
۳۱	جنسیت در نقاشی ۷-۹ سال
۳۲	فرم در نقاشی کودکان ۷-۹ سال
۳۴	فضا در نقاشی کودکان
۳۶	تفاوت زمان و مکان

فصل چهارم

عناصر و نشانه های تصویری

۴۲	آدمک
۴۴	خطوط
۴۷	خانواده
۵۰	خورشید - ماه - ستاره
۵۲	آسمان - رنگین کمان - باران - زمین - کوه
۵۴	اتومبیل - هواپیما - کشتی
۵۶	حیوانات
۵۹	خانه
۶۱	درخت
۶۳	اعضای بدن
۶۸	چند نکته مهم

فصل پنجم

رنگ در نقاشی کودکان ۹-۷ سال

۷۰	رشد بینایی کودک
۷۰	اهمیت رنگ
۷۱	روانشناسی رنگ-تفسیر فیزیولوژی
۷۲	رنگ بنفش
۷۲	// آبی
۷۳	// سبز
۷۴	// قرمز
۷۵	// زرد
۷۶	// قهوه ای
۷۷	// سیاه
۷۸	چند نکته مهم

تحلیل های رفتاری

۸۰	خلاقیت
۸۱	حقایق درباره ی رشد
۸۳	روانشناسی
۸۳	تعلیم و تربیت
۸۴	روانشناسی تربیتی
۸۴	تقسیم بندی شخصیت از نظر کیفیهای حسی
۸۴	کودکان بصری
۸۵	کودکان سمعی
۸۵	کودکان لمسی
۸۵	یک تجربه
۸۶	حالات عاطفی و چگونگی بروز آن ها
۸۶	خشم
۸۶	خسادت

بر اساس تحقیقات انجام شده و نظریه بسیاری از کارشناسان و روانشناسان اساس وجودی انسان و شخصیت وی در دوران کودکی رقم زده می‌شود، چرا که تمامی یافته‌ها و عاداتی که کودک تا سن ۹ سالگی تحصیل می‌کند به طور عمیق و ریشه‌دار در روح کودک باقی می‌ماند. از دیرباز به نظر متخصصان تعلیم و تربیت، هنر، راهبردی کاربردی برای سنجش ابعاد شناختی کودک و همچنین مولفه‌ای کلیدی برای رشد و پرورش استعدادها و خلاقیت وی است. در حقیقت تفاوت ویژه‌ی هنر کودک با هنر بزرگسال از جهت (تخلیه هیجانی)، کنش‌های دربار‌هی هنر کودک را دارای اهمیت مضاعف می‌کند. البته در این میان از جایگاه و نقش هنر در امر تربیت که یکی از ابعاد آن توانایی بخشیدن به بیان افکار، احساسات عواطف و تخیلات است نمی‌توان غافل شد. گویا هنر و فعالیت‌های هنری میدانی، برای شناساندن ظرفیتهای درونی (حواس، تفکر، تخیل، هوش) کودک نیز هست. مربی دانا و زیرک می‌داند شناخت و پرورش هوش‌های چندگانه شخصیت کودک تنها در سایه سار رفتار یک سوبیه‌ی گفتن و شنیدن حاصل نخواهد شد و مقوله‌ها و فعالیت‌های هنری و فرهنگی به دلیل جامعیت محتوا و انعطاف‌پذیری

دارای ظرفیتی بالا برای به حرکت در آوردن و توسعه انواع هوش‌ها (کلامی، منطقی، فضایی، حرکتی و...) می‌باشند. به عبارتی دیگر مجموع و ترکیب مقوله‌های هوشی را می‌توان برای تولید یا فهم آثار هنری بکار گرفت.

از آنجایی که هنر نه تنها فرصتی مناسب برای بیان عواطف، برقراری ارتباط‌ها، ظهور استعدادها و تواناییها، کنترل عواطف، پرورش قلب و ذهن، بلکه مجالی کارآمد برای توسعه هوش‌های چندگانه نیز هست، در چند خط تجلی هنر در چند هوش را بررسی می‌کنیم.

هوش طبیعت گرا: برداشت حسی فرد در ارتباط با طبیعت و محیط اطراف

هوش فضایی: ارتباط با تناسبات و مقیاس‌ها در فضاها و دو بعدی و سه بعدی

هوش موسیقایی: تربیت شنوایی

هوش زبانی حرکتی: قصه و نمایش

هوشی درون و برون فردی: ارائه اثر هنری و تبادل آرا یا دیگران.

با توجه به موارد ذکر شده می‌توان به یقین گفت تنه‌امری با درایت، متخصص و متعهد است که می‌تواند با هنرمندی خویش مهارت‌های چون تفکر خلاق، مشارکت، تخیل و ... را پرورش دهد. چرا که هنر با قابلیت‌های فرا برنامه‌ای و چند جانبه کمکی موثر برای ساماندهی، پویایی و بهره‌وری اوقات کودک در نیل و میل رسیدن به تعلیم و تربیتی متعالی دارد. چرا که رستگاری انسان و نزدیکی به خالقی هنرمند در گروه تعلیم و تربیتی جامع است. از نظر مکتب اسلام نیز انسان کامل

کسی است که تمام ابعاد وجودیش رشد یافته باشد. شناخت دنیای به ظاهر ساده اما پیچیده‌ی کودک و به فعلیت رساندن همه جانبه تواناییهای بالقوه‌ی او نیازمند ابزاری همه گیر است که می‌توان آن را در تربیت هنری کودک یافت. البته ذکر این نکته حائز اهمیت است که تربیت هنری به معنای صرف تربیت نقاش یا موسیقدان نیست بلکه تربیت هنری یعنی: فراهم آوری شرایط برای بروز و شکوفایی تواناییها، ظرفیتها و استعدادهای بالقوه همچنین خلاقیت و تولید محصول هنری از طریق انجام فعالیتهای هنری با توجه به تفاوت‌های فردی کودک. در میان فعالیتهای هنری همچون نقاشی، کاردستی، موسیقی، نمایش و... نقاشی به معنای رسم کردن چیز یا کسی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است، زیرا به رغم پیچیدگی‌های تحلیلی، از پیش پا افتاده‌ترین مسائل زندگی روزمره کودک به حساب می‌آید. این پیچیدگی که جدا از جنبه سرگرمی، یک نیاز روانی طبیعی و راهی برای برقراری ارتباط با محیط خارج کودک می‌باشد تا جایی است که صاحب نظران را برای صدور رای قطعی درباره توافق بر سر نقاشی کودکان عاجز می‌کند. هر چند که همگی رایی یکسان به ویژگی بازنمایی نقاشی بدهند. از طرف دیگر ظرفیت‌ها و قابلیت‌های چندگانه نقاشی کودک از جمله جذابیت، سرگرمی، زیبایی و عاطفه‌مداری ناشی از روحیه و شخصیت واقع گرایانه کودک است. زیرا کودک همواره نقاشی خود را کاملاً منطقی و درست می‌پندارد. امروزه روانشناسان معتقدند می‌توان با بررسی و مطالعه نقاشی کودک به مجموعه‌ای از یافته‌ها و واقعیتهای شخصیت کودک دست یافت، چرا که نقاشی برآیندی از مشخصه‌های شناختی روانی، عاطفی،

اجتماعی، عواطف پیچیده و همچنین دریچه‌ای از وضعیت عاطفی به جهان اندیشه است. در پایان باید دانست که ویژگیهای منحصر به فرد نقاشی کودکان از جمله تحرک، سرزندگی، هویت جداگانه و خلوص هنری و ... در عین سادگی ظاهر همواره توجه هر بیننده صاحب ذوقی را به خود جلب می‌کند.

به خواست و فضل خداوند متان، در اثر پیش رو سعی شده با پرهیز از اصطلاحات تخصصی و پیچیده و همچنین برگردان آن‌ها به مفاهیمی قابل فهم، نکاتی کلیدی و البته راهبردی در ارتباط با فهم و تجزیه و تحلیل نقاشی کودکان ۷-۹ سال ارائه شود. در این بین امید است با انضمام نقاشی دختران و پسران ایرانی هر چه بیشتر به انطباق مطالب و شاخصه‌ها کمک شایان خواهد کرد.

در پایان از خانواده عزیز و دلسوزم، همچنین سرکار خانم رویا ایمانی و سایر عزیزانی که در گردآوری اثر پیش رو مرا یاری کردند، کمال تشکر و امتنان را دارم.

پس زبان کودکی باید گشاد

چون سر و کارت با کودک فتاد

ومن ... توفیق